[illegible]

[illegible]

[illegible]

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

[illegible]

Štev. 48. V Mariboru, dne 1. decembra 1904. Tečaj XXXVIII.

Političen shod na Vukovskem.

Bila je zadnjo nedeljo sijajna manifestacija narodnega življa v mariborskem okraju. Gotovo je lahko na ta shod ponosno jareninsko politično društvo. Pri Pezdičeku je bilo zbranih blizu 200 naših mož, ki so z zanimanjem in navdušenostjo sledili našim govornikom. Da bi le obrodil ta shod na Vukovskem, kjer je še veliko mlačnežev in nasprotnikov, dober sad! Gotovo shod ne bo brez uspehov. Bili so navzoči tudi nasprotniki, a si niso upali nič glasno ugovarjati. Bali so se naših številnih mož. Še proti resoluciji si niso upali glasovati, v kateri se je dalo Štigerju nezaupanje. Najprej je govoril tajnik političnega društva jareninskega. Podal je pregled delovanja društva v letu 1904 in povedal marsikaj zanimivega o razmerah na naši meji. Govoril je mirno in stvarno. Veliko je zakrivil slab izid zadnjih deželnozborskih volitev slab vpliv »Štajerca«, lista, v katerega pišejo ljudje kakor Muršec, ki je obsojen na višala. Kriva je tudi nevednost naših ljudi, ki ne vejo velikokrat, zakaj se gre. Razjasnil je navzočim, kaj je to, narodno mišljenje, o katerem nimajo naši ljudje pravega pojma. Mi nismo proti temu, da se ne bi ljudje nemški učili, a zato smo, da naj vsak človek, najsibo katerekoli narodnosti, spoštuje svoj materin jezik. Kdor tega ne spoštuje, ni nič vreden. Človek, ki svojo materinščino zaničuje, je podoben takemu, ki svojo lepo, pošteno suknjo, ki mu jo je dobri oče dal, raz sebe trga in se po tujem obleče, ker misli, da bo tako lepši. Dolžni smo voliti narodnega in vernega poslanca, takega, ki ne bo delal proti Slovencem za Nemce, takega, ki ne bo glasoval za protiverske postave v zbornici. Dokler ne bomo o tem prepričani, ne bo boljše. Govoril je tudi o izvolitvi Štigerja ter to kandidaturo primerno ožigosal. Politično društvo bo moralo gledati pod vsem na to, da izobražuje ljudstvo v mariborskem okraju s shodi, z narodnimi listi itd. in da zatira, kolikor mogoče, nesrečen vpliv ptujskega »Štajerca.« Naši ljudje so itak dobri, samo nevedni so in se dajo vsled tega hitro zapeljati. Društvo bo moralo tudi v dotiko stopiti vsaj z nekaterimi rodoljubi v krajih kakor Spodnja in Gornja Sv. Kungota, Svičina in Sv. Jurij ob Pesnici, da se tudi tam nekaj zgodi. Pozival je navzoče k delu, k neustrašenemu delu za našo stvar. Ne bojmo se nikogar, saj je naše delo, delo za dobro, sveto stvar. Navdušeno ploskanje je pokazalo končno, da je govoril vsem iz srca. Na to je dal poročilo blagajničar Franc Štancer. Izvolil se je nov odbor tako-le: predsednik Franc Thaler, podpredsednik Anton Lorber, tajnik Evald Vračko, blagajnik Franc Štancer; odborniki: Jožef Polančič, Matija Zemljič, Jakob Rauter, Alojz Herič, I. Draž, Alojz Drozg, namestniki: Ivan Sekol, Tomaž Rojs, Karl Knuplež in Donko Jakob.

Nastopil je na to gosp. deželni poslanec Roškar. Govoril je o raznih predlogih in interpelacijah, ki so jih stavili spodnještajerski slovenski poslanci. Dosegel je on z drugimi slovenskimi poslanci, da dobijo po toči poškodovani 40.000 K več, kot je bilo v začetku namenjeno. Drugih reči ni dosegel, ker niso hoteli ničesar dovoliti spodnještajerski nemčurski poslanci kakor Stiger in drugi. Prišli so takoj s proračunom, a njihove koristne predloge so vrgli v koš. Zato so Slovenci začeli z obstrukcijo, češ, postavite prej na dnevni red naše predloge. Tudi lovsko postavo je omenil in kritikoval. Povedal je tudi marsikatero zanimivo o Stigerju, kateri se je v deželni zbornici združil z mestno stranko in dela zdaj proti kmečkim strankam in ki sploh ni nič storil za svoje volilce. Klical je, če hočete, da bomo kaj dosegli, volite poštene poslance. Nemci in nemškutarji so naši sovražniki! Najhujši so renegati! Gornještajerski pošteni Nemci bi nam itak bili dali eno slovensko kmetijsko šolo, a naši nemškutarski poslanci so se temu protivili. Končal je poslanec z odobravanjem navzočih. Potem se je še o marsičem govorilo. Posebno so se od vseh strani slišale pritožbe, da je davčni urad pri odpisavanju davka premalo gledal na obupno stanje naših ljudi. Nekat rim je toča vse ali vsaj dve tretjini pobila, a odpisala se jim je pri davku le mala svotica. Ljudje ne morejo plačevati, ker nimajo ničesar. V spomladi je pričakovati lakote v jareninskem okraju. Kdo je kriv, da se je tako malo dače odpisalo? Naši ljudje se poziljejo, naj ne podpišejo davčnega listka, ki ga bodo dobili za odpis dače in naj napravijo prošnje ali naj gredo sami prosit okrajnega glavarja, da se jim več odpiše. Če nekateri ne morejo letos plačati, se jim bo ugodilo, da plačajo

Listek.

Razprtije z Madžari zaradi Mure.

(Po Slekovčevih zapiskih v križevski in ljutomerski kroniki priobčil F. K.)

Neuravnani, v množino panog razdeljeni tek Mure je večkrat, zlasti pa v prvi polovici 16. veka povzročil med Štajerci in Ogri dolgoletne prepire in tožbe, v katere so bili več ali manj zapleteni tudi prebivalci vseh ob Muri ležečih krajev križevske in ljutomerske župnije.

Da bi svoja obširna posestva okrožil in bolj zavaroval pred Muro, ki je svoj tek le prerada spreminjala, dal je Tomaž Szechy, grajščak v Gornji Lendavi početkom 16. veka onkraj Turjenec na ogrski strani zavoziti dve strugi, dve panogi pa z močnim poprečnim jezom tako združiti, da se je tok reke obrnil z vso silo na štajersko stran. Ker pa je Mura vsled tega začela podkapati najrodovitnejše njive in se celo hišam bližati, bili so prebivalci Murskega polja prisiljeni, zaradi svojevoljne uravnave Mure, ki je njim in tudi deželi delala ogromno škodo, pritožiti se pri vladi.

Štajerski cesarski namestnik je na to stopil v dogovor s Tomažem Szechyjem, a ker se z dobrim ni dalo ničesar doseči in je Mura vedno več zemljišč podkapala, poslal je l. 1511 inženirja z dovoljnim številom delavcev na Mursko polje, da bi s potrebnim jezom zabranili večjo škodo. Pa komaj so bili dva dni delali, planil je Tomaž Szechy s svojimi ljudmi nanje, razpodil delavce na vse strani, inženirja pa odgnal s seboj ter ga v ječo vrgel. Kmalu potem je napravil z ogrskimi vojaki močne nasipe na štajerski strani in razpostavil na oje tope, da si tamošnjih prebivalcev ni nihče upal blizu. Tako zavarovani so ogrski delavci izkopali tam tri precej široke jarke in Muro v nje napeljali. Potem so jez na ogrski strani še bolj utrdili in nižje tega napravili še eden jez. Vsled tega se je Mura obrnila še bolj proti Štajerski in njeni valovi so z vso silo butali v rahlo zemljišče, ki se je rušilo, da je bilo groza. V kratkem času so izginili najlepši travniki in njive in čez par let tudi tri vasi, namreč Pirovci, Pipovci in precejšnji del sedanje Stare vesi, takrat Otendorf imenovane. Prebivalci so se naselili potem v Zasadih in so iz premožnih kmetov postali ubogi želarji.

Deželna vlada je sicer l. 1524 poslala tje komisarje, da bi potrebno ukrenili, a komaj so bili ti z ogromno množino ljudstva dospeli k Muri, prihrul je Tomaž Szechy z vojaki in je začel s topi in puškami streljati na štajersko stran. Morali so torej naglo odbežati, da so si rešili življenje. Prebivalci Murskega polja so začeli na to, kolikor se je sploh še dalo, braniti svoja zemljišča pred deročimi valovi, a k vodi se niso smeli približati, kajti na drugi strani je noč in dan stražil oddelek vojakov, ki je vsako delo tik Mure zabranil. Premožnejši so v dolgosti pol milje dali nekoliko od obrežja v zemljo zabiti debele kole in navoziti jezove, a kakor hitro je voda vse to podkopala in odplavila, moral so zgradbo vnovič začeti, pa le na suhem, kajti Madžari nikakor niso dovolili, da bi kole zabijali v vodo.

Enako je ravnal in tok Mure na Štajersko silil tudi Anton Banffy, grajščak v Spodnji Lendavi, katerega zemljišča so se razprostirala po planjavi nasproti Veržeju.

Ker je vsled tega struga Mure postala zelo ozka, planila je voda že pri srednji povodnji čez obrežje ter se razlila po nizkem Murskem polju, da je bilo podobno jezeru. Škoda na njivah je bila ogromna. Pogostokrat so prebivalci nižje ležečih vasi dobili vodo tudi v svoje hrame, kar je povzročilo razne bolezni pri ljudeh in pri živini. Trpele pa so v tem oziru sledeče vasi: Bunčani, Krapje, Krištanci, Babinci, Mota, Cven, Pristava, zlasti pa trg Veržej, ki je bil takrat še celo ob Muri.

prihodnje leto, ko bo mogoče le boljše. Obče se je tudi povdarjalo, da so nekateri župani premalo skrbeli za svoje občane. Za podporo od države naj se oglasijo še sedaj pri županu in če to nič ne pomaga, naj se naravnost obrnejo na glavarstvo v Mariboru. Če se je komu krivica zgodila, naj se obrne na poslanca. V prihodnjič morajo bolj odločno nastopiti naši ljudje. Nazadnje se je še stavila resolucija za gibanje »proč od Gradca«, potem resolucija za slovenske višje šole in za vsenčilišče v Ljubljani, resolucija, v kateri se prosi, naj bi se okrajno glavarstvo in davčni urad bolj ozirala na obupno stanje našega kmetskega ljudstva. Gotovo nas ne bodo prezrli, če jim pokažemo, kako žalostno je pri nas. G. poslancu se je izrekla topla zahvala in odobril se je njegov nastop popolnoma. Stigerju pa smo izrazili **nezaupanje** in ga pozvali, naj odstopi, in to v kraju, kjer je dobil večino glasov.

Tako sijajno se je izvršil ta shod. Red je bil pod predsedstvom g. Evalda Vračka izvrsten. Po shodu so še govorili navdušeno č. g. Matija Zemljič, kaplan v Št. Jakobu, ki nam je risal tamošnjo obupno stanje in prinesel celo pozdrave od murskih Slovencev, mladenič Šparl iz Jarenine, ki je povdarjal, kako potrebna bi bila slovenska kmetijska šola, ko je moral iz lastne skušnje na nemški kmečki šoli veliko trpeti, mladenič Fr. Žebot, kateri je prinesel celo pozdrave iz Št. Ilja in risal obupno stališče tamošnjih Slovencev, mladenič Grandošek iz Spodnje Sv. Kungote, ki je prinesel pozdrave iz kraja, kjer mrgoli naših nasprotnikov in mladenič France Sekol, ki je v vznesenih besedah navduševal za ljubezen do maternega jezika. Kako navdušenje je bilo med poslušalci, tega mi ni mogoče popisati. Da le ne bi samo pri navdušenju ostalo, da bi se le to navdušenje tudi v dejanju pokazalo. Shod na Vukovskem je zaznamovan z zlatimi črkami v zgodovini jareninskega političnega društva.

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

V Mandžuriji se ni nič spremenilo. Majhne praske se vedno nadaljujejo. Kdaj se bosta resno spoprijeli obe armadi, se ne ve, kajti poročila si nasprotujejo. Nekatera poročajo, da se bo kmalo vnela bitka. Če ne bodo Japonci začeli, bo pa začel Kuropatkin. Drugi zopet poročajo, da Rusi ne bodo prej začeli kakor februarja, ko bode prišla njihova druga armada na bojišče. Katere vesti so resnične, pokazala bo prihodnjost. Vzak dan pa postajajo Rusi vsled došlih ojačenj močnejši. Zdaj ima baje Kuropatkin čez 400 tisoč vojakov. V spomladi bodo imeli Rusi en milijon vojakov na bojišču, poročajo nekateri listi. Tukaj podajamo nekatera poročila iz Mandžurije:

Mukdenski dopisnik »Rusi« poroča dne 22. t. m., da je utemeljeno mnenje, da Japonci na vzhodu obhajajo Ruse. Kitajci pripovedujejo, da mnogo Japoncev gre proti vzhodu ter pelje seboj živež. Vsled tega se tudi kitajsko prebivalstvo v velikem številu seli iz vzhodnih krajev.

O boju pri Putilovem griču se poroča, da so bili Japonci z bajoneti vrženi nazaj. Boj je bil kratek, a hud. Vse najdene japonske puške so bile razbite od krogelj.

Kuropatkin poroča: V noči na 23. m. m. so naši prostovoljni lovci obhodili celo stran, pri tem so ujeli 11 Japoncev. Noč na 24. m. m. je prešla mirno. Brzojavka generalnega poročnika Saharova poroča, da je noč na 25. m. m. bila tudi mirna.

O Kurukiju ni mogoče nič gotovega izvedeti. Eni trdijo, da je živ, drugi zagotavljajo, da je mrtev. Kitajci pravijo, da so mrtvo truplo Kurokijevo že 3. novembra poslali čez Inkou na Japonsko.

Na morju.

Del baltiškega brodovja je došel do luke Suec. Celo brodovje je dosedaj mirno nadaljevalo svojo pot. Pri vožnji skozi sueški kanal so bile odrejene posebne varnostne odredbe. V tem času ni smela peljati nobena ladja po kanalu v severni smeri. Ruski mornarji so celo pot stali pri topovih in torpednih cevih. V luki so bile ladje popolnoma ločene od drugih. Dozdaj je brodovje nepoškodovano. Kaj bo brodovje naredilo, ko pride blizu Japonske, ni znano. Nekateri pišejo, da se bo skušalo združiti z Vladivostoškim brodovjem, in da bo najprej šlo v Vladivostok, drugi zopet pišejo, da bo rešilo Port Artur, tretji, da bo napadlo Japonsko in prevozne ladje. S tem bo preprečilo, da ne bo dobila armada več živeža in streliva, katerega prevažajo sedaj ladije iz Japonske. Seveda je postopanje baltiškega brodovja odvisno od tega, kako bo postopalo japonsko brodovje.

Baltiško brodovje je približno jednako močno kakor japonsko. Samo če se združi z ladijami v Vladovostoku, bo imelo majhno premoč. Veliko premoč pa bi imeli Rusi, če bi poslali tudi črnomorsko brodovje v Vzhodno Azijo. Zato se poroča iz Berolina, da je veliki knez Aleksis predložil carju spomenico, v kateri dokazuje, da bi zamogla Rusija dobiti zadostno premoč na morju le, ako odpošlje črnomorsko brodovje na bojišče. Car se še ni odločil.

Vsled pogodbe pa ne sme rusko črnomorsko brodovje skozi morsko ožino Bosporus brez dovoljenja drugih držav. Angleška pa bi v to gotovo ne privolila, ampak bi s silo to preprečila, če bi hotelo črnomorsko brodovje kar tiho oditi.

Port Artur.

Kakšne vesti trosijo Japonci o Port Arturju že več mesecev med svet, to presega že vse meje. Po njihovih poročilih je trdnjava že več kot desetkrat padla. O posadki pišejo, da je popolnoma obupana, da šteje samo 2000 mož, da je general Steselj umrl in Bog ve kaj še vse. Toda laž ima kratke noge. Vsaka njihova vest se izkaže čez nekoliko časa kot lažnjiva.

Generalni major baron Kodama, začasni štabni šef za časa Ojamove odsotnosti, je dovolil nekemu ameriškemu dopisniku razgovor. Baron Kodama je kazal na težkočo pri osvojitvi Port Arturja ter dejal, da bodo Japonci preživeli zimo v trdnjavi. Kodama pravi, da bo kmalu prišel trenotek, ko se bosta na suhem obstreljevali dve močni topniški sili. Pristavil je še: »Rad bi vse vojaške veščake celega sveta spravil ondi skupaj, da bi se tu učili za bodoče vojske.« Na vprašanje, ali ne bo pehota vendarle odločila osvojitve, je odgovoril: »Ne, to je vprašanje vojevanja in izurjenosti inženirjev. Sovražnik ima 20.00 mož, mi pa 60.000. Ni nam mogoče jih rabiti več. Uspeh je odvisen od vrhovnega vodstva in od streliva.« Kodama je še pripomnil, da so utrdbe od japonsko-kitajske vojske popolnoma izpremenile svojo zunanjost. Danes ni ena sama gotova utrdba ključ do cele trdnjave. Ako je vzeta ena utrdba, je vzeta le ista, nikakor pa ne cela vrsta drugih.

Kako neumno izlagane vesti poročajo Japonci, je razvidno iz tega, da pravijo, da je Steselj brzojavil carju, da se Port Artur ne more več držati. V ruskih vladnih krogih so bili že dolgo tega mnenja ter so to brzojavko sprejeli popolnoma mirnodušno. Vendar se pa car še ni odločil, naročiti Steselju, naj preda trdnjavo. V Tokiu so prepričani, da je že blizu konec obleganja. Listi pravijo, da ni treba več prelivanja krvi, ker bo trdnjavo itak premagala lakota (?).

Kljub temu pa Japonci še vedno napadajo trdnjavo in prelivajo kri, čeravno ni potrebno. Nam se pa le zdi, da je »grozdje« pri Port Arturju prekislo.

Deželni stanovi so se sicer leto za letom pogajali s svojevoljnimi Madžari, vršile so se komisije druga za drugo, posvetovali so se zdaj v Radgoni, zdaj v Gradcu, a vlada ogrskega kralja Ladislava in Ludovika II. je bila preslaba ter si ni upala s strogimi sredstvi nastopiti proti oholim madžarskim plemenitašem. K temu so prišle še nesrečne domače homatije zlasti v verskih zadevah, in tudi Turki so vedno bolj pritiskali, zato pa se tudi Habsburžani, vedoč, da ako začnejo z odločnostjo postopati zoper madžarske plemenitaše, bodo jih le še bolj odtujili, niso upali, kaj v korist oškodovanih krajev ukreniti. In tako beremo v dotičnih obširnih zapisnikih, da je manjkalo zdaj denarja, zdaj primernega časa, a v resnici je manjkalo prave volje. Zato pa je ostalo tudi leta in leta vse pri starem, le Mura je dalje drla in spravila v nevarnost celo Mursko polje. Zlasti je bil Ferdinand I. prva leta svojega vladanja proti Madžarom zelo prizanesljiv ter jim je vse spregledal, a ko so Turki l. 1537 pri Oseku pobili krščansko vojsko, sprevidel je, da utegne v kratkem potrebovati tudi pomoč Štajercev. Zato je pričel proti Madžarom postopati bolj odločno. Pa tudi Štajerci so v raznih skupščinah zahtevali od vlade nujne pomoči ter pretili, da bodo svoje vojake namesto proti Turkom poslali na Ogrsko pokorit predrznih plemenitašev, ki so povzročali deželi toliko gorja. Deželni glavar Janez baron Ungnad je torej spoznal za potrebno, proti grajščakom Gornje in Spodnje Lendave nastopiti z vojaško silo.

V Gornji Lendavi je med tem očeta Tomaža nasledil sin Štefan Szechy, temu pa l. 1537 še bolj drzen Aleksij Thurzó, ogrski namestnik, zato pa so prepiri med Štajerci in Ogri postajali vedno bolj nevarni.

Junija 1537 je pustila deželna vlada štajerska pod zavetjem pešcev in konjikov Kacijanerjeve armade na ogrski strani izkopati več jarkov in s tem tok Muri vsaj toliko uravnati, da ne bo Štajercem delala nove škode. A Thurzó je dal jarke takoj zopet zakopati in z visokimi jezovi zavarovati, potem pa je prignal 2000 oboroženih vojakov, ki so Hrastju nasproti napravili nov velikanski nasip. Vsled tega so Štajerci prišli še v večjo nevarnost. Zato so se obrnili do Kacijanerja. Ta je oholemu grajščaku pisal zelo strogo pismo in mu zagrozil, da bo mahoma nazaj poklical vse štajerske čete, ki se na Ogrskem zoper Turke bojujejo, če ne bo pogubljivega nasipa takoj odstranil. To se sicer ni zgodilo, a vojaki so morali zaradi skupnega podjetja Avstrije in Ogrske proti Turkom ostati v Slavoniji. Zato je Ferdinand ukazal, naj se razprava o uravnavi Mure preloži za dva meseca. Dva meseca sta pretekla, a tudi pri zopetni obravnavi se zaradi ogrske svojeglavnosti niso mogli sporazumeti in zato so štajerski deželni stanovi enoglasno sklenili, se vsaki uravnavi Mure, ki bi se godila na škodo Štajercev, ustaviti z vojaško silo.

Pa že februarja 1538 so podložniki Thurzo-ta stari nasip, katerega je voda podkopala, tako ponovili, da se je Mura naravnost proti Veržeju obrnila. Ker so zaradi te samovoljnosti v Radgono sklicane obravnave (31. marca in 28. oktobra) ostale brezuspešne, sklenili so deželni stanovi januarja 1539, da bodo, kakor hitro bo nastopilo ugodno vreme, pod vodstvom deželnega glavarja dotične jeze odstranili in Muro v staro strugo napeljali. To se je tudi zgodilo. Ker so se pa Madžari ustavljali, tekla je na obeh straneh kri in nekega madžarskega davkarja, ki je ljudi šuntal, so na rokah in nogah zvezanega v Muro vrgli.

Ta Thurzó je kmalu zbral precejšno četo vojakov in delavcev ter je hotel napraviti nove nasipe. Vsled sklepa od dne 24. aprila 1539 so potem ogrskega namestnika nagovarjali najprej z dobrim, naj nameravano delo opusti, kajti drugače so prisiljeni, mu to z vojaško silo zabraniti. Že so bili vojaki, pešci in konjiki s topovi in drugim orožjem

Državni zbor.

Dunaj, 29. novemb. 1904.

Položaj v državnem zboru.

Ko je bilo v prvi polovici novembra prenovljeno ministrstvo in bil imenovan za Češko poseben minister, se je v obče pričakovalo, da se bodo pomirili Čehi in postane zopet redno delovanje v poslanski zbornici. Čehi niso temu nasprotovali; samo da bi se jim bilo dalo nekako zagotovilo, da se jim izpolnijo vsaj polagoma njihove opravičene zahteve, bi se bili udali. Vlada jim ni obljubila ničesar. Nemške stranke so pa nastopile silno sovražno proti Čehom in njihovim zaveznikom; ob enem pa še proti Lahom. Nemci zahtevajo v enomer, da se morajo opustiti poljske in češke vzporednice na nemških učiteljiščih v Tropavi in Tesinu, čeravno je mnogo več Slovanov v Šleziji kakor Nemcev. Nemci zahtevajo nadalje, da mora vlada odpraviti iz Inomosta laško pravno učilišče. To je silno težko. Italijani zahtevajo, da se naj ustanovi v Trstu laško vseučilišče; s tem bi bili Nemci, četudi ne radi, morebiti vendar zadovoljni. A vlada temu noče pritrditi, ker v Trstu je že zdaj glavni sedež laških rogovileževv, ki skušajo Trst in vse Primorje odtrgati od Avstrije in priklopiti Italiji; kaj bi bilo še le potem, če se v Trstu zberejo vsi laški visokošolci? Temu se ustavljajo tudi z vso močjo Slovenci in Hrvati, ker teh je tudi mnogo v Trstu; okolica pa je vsa slovenska.

Kakor je znano, so se pa spomladi tega leta Mladočehi tesno zvezali s Slovenci in Hrvati in sicer tako, da ne morejo in ne smejo Čehi odstopiti od obstrukcije, dokler jim »Slovanska zveza« tega ne dovoli. Nasproti ne more »Slovanska zveza« opustiti obstrukcije brez dovoljenja Čehov. A Slovencem in Hrvatom vlada sploh ničesar ne dovoli. Vedno namešča po Spod. Štajerskem samo nemške uradnike, medtem ko pošilja na Kranjsko slovenske uradnike. Kranjcem še vedno zapoveduje baron Hein. Dalmatinski Hrvati so pa skrajno razburjeni, ker noče vlada odpoklicati deželn. namestnika barona Handel-na. Zraven tega je najvišje upravno sodišče razsodilo, da se morajo Slovencem v Trstu napraviti slovenske šole in je zadnjič nad 10.000 tržaških Slovencev zahtevalo slovenske šole: a tržaško mesto jim teh ne privošči. Vse stranke, če izvzamemo Poljake, so silno razburjene nad vlado. Tudi krščanski socialci niso zadovoljni, ker je vlada nedavno prenovedala iz strahu pred socialnimi demokrati neko slovesnost v čast dr. Lueggerju, dunajskemu županu. Zadnje dni je sicer priporočala nemška narodna stranka, naj se skličejo v skupen posvet načelniki vseh strank državnega zbora, da se dogovorijo, kako bi se dalo pričeti z delom v zbornici. Pa če se tudi dogovorijo o tem večje stranke, tičijo za hrbtom manjše, n. pr. češki narodni socialci, ki nikakor ne pripustijo, da pride zbornica do pravega dela. Mogoče je potemtakem, da se državni zbor kmalu odgodi.

Udanostna izjava.

Zadnje dni so v državni zbornici nesramno napadali cesarsko rodovino nekateri državni poslanci, kakor grof Sternberg, socialni demokrat Pernersdorfer in drugi. Predsednik zbornice ni pravočasno grajal govornikov. Ti neprestani napadi so presedali večini poslancev. Zato so se dogovorili češki veleposestniki, Poljaki, nemški katoličani, Rumuni, Slovenci in Hrvati, da je v njihovem imenu v četrtek, dna 24. novem. grof Palfy vprašal predsednika grofa Vetterja, ali hoče v prihodnje skrbeti, da taki napadi izostanejo. V imenu nekaterih Nemcev je isto vprašal predsednika baron Ludwigsdorf. Proti Palfyju in Ludwigsdorfu so strastno ugovarjali socialni demokrati in Vsenemci.

Hrup na galeriji.

Ko se je zbornična seja pretekli četrtek zaključila, so začeli na zbornični galeriji zbrani socialni demokrati in nemški narodnjaki grozno kričati: Proč z Lueggerjem! Proč s krščansko šolo! To brezverno svojat grozno jezi, da je nižjeavstrijski deželni zbor sklenil novo šolsko postavo, po kateri se čutijo nekrščanske stranke hudo prizadete. Posebno nekrščanski učitelji strastno ugovarjajo tej postavi ter delajo na to, da bi je ne podpisal presvitli cesar.

Kaj se torej zdaj dela v zbornici?

Cel teden se razpravlja o besedah, katere je govoril dr. Körber ob začetku zborovanja. Vsaka stranka naznanja svoje pritožbe. Te dni pride v imenu Slovencev na vrsto dvorni svetnik Šuklje. »Slovanska zveza« se je posvetovala v mnogih sejah, kaj in kako naj imenovani poslanec razloži naše pritožbe.

Politični ogled.

Lepe besede — a lažnjive. Novi tržaški namestnik knez Hohenlohe, kateri je pri svojem nastopu slovenskim odposlancem obljubil, da hoče biti pravičen obema narodnostima, je že dvakrat snedel svojo besedo. Prvikrat ko je dal odgovoriti svojemu uradniku na slovenske interpelacije v italijanskem jeziku, drugikrat je pa odšel, pobegnil, da mu ni bilo treba sprejeti slovenskega odposlanstva. Upravno sodišče je vsled pritožbe tržaških Slovencev razsodilo, da mora zidati mesto slovensko šolo. Dozdaj se to še ni zgodilo. Zaradi tega so sklicali tržaški Slovenci protestni shod, katerega se je udeležilo na tisoče slovenskega občinstva. Ko so poslali s shoda odposlanstvo k namestniku, kateremu naj izroči zahteve shoda, namestnika ni bilo doma, ampak je bil odšel na neko razstavo. Vedel je, da bo prišlo odposlanstvo, za to je pobegnil! Snedena beseda in pa slaba vest ga je gnala!

Trozveza. Laški listi poročajo iz Rima, da so dogodki v Inomostu oživeli po vsej Italiji gibanje proti zvezi z Avstrijo. Toliko avstrijska, kolikor italijanska vlada da sta radi tega v velikih skrbeh.

Prememba šolske postave. Deželni kulturni svet v Inomostu je sprejel predlog, da se osmo šolsko leto opusti in nadomesti z nedeljskimi šolami. Kot vzrok navaja pomanjkanje delavskih moči.

Zmaga katoliške stranke. V Milanu na Italijanskem so se vršile dne 26. novem. občinske volitve. Zmagali so kandidati katoliške stranke s 17.500 glasovi, medtem ko je imela nasprotna, liberalna stranka komaj 14.500 glasov. Povsod zmaguje katoliška ideja, ker ljudstvo vidi, da se bo edino na podlagi katoliško socialnih postav moglo rešiti socialne bede.

Kako se dela za protestantizem. Na Moravskem imajo pastorja Babylona, ki spada med glavne razširjevalce luteranstva na Moravskem. A zadnji čas je precej omejil svoje delovanje. Da bi dobil čim več odpadnikov, je nagovarjal protestanske mladeniče, naj se poroče s katoličankami. Po poroki je skrbel, da je nevesta postala luteranka in pregovorila tudi svojo rodbino k odpadu. A pri nekem premožnem mladeniču je naletel slabo, ko mu je prigovarjal, naj se poroči s katoličanko. Mladenič je imel že izbrano protestansko nevesto, katere ni hotel zapustiti. S pastorjem sta se zaradi tega tako sprla, da je imelo z zadevo opraviti tudi sodišče. Mladenič se je hotel poročiti s svojo protestansko nevesto in pastor Babylon naj bi izvršil poroko. Ko sta prišla ženin in nevesta v cerkev, ju je nagovoril kratko in surovo: »Torej se hočeta poročiti. Tožila sta se že s svojim pastorjem. Jaz sem z vama gotov« in šel je iz cerkve. To je bilo mlademu možu preveč in tožil je pastorja. — Pri razpravi je bil pastor obsojen na 600 kron.

Vstaja bokserjev na Kitajskem. Vse kaže, da se bokserji zopet pripravljajo na vstajo, ki bo obširnejša, kakor je bila l. 1900 Po vsem Kitajskem in v Mandžuriji hujskajo menihi prebivalstvo. Kitajska vlada je že meseca oktobra zapovedala prijeti glavne voditelje vstaškega gibanja. A ta ukaz se ni izvršil, ker se višji častniki in vojaki soglašajo z bokserji.

Dopisi.

Iz Slovenskih goric. (Žalostne narodne razmere.) Letos so bile volitve v občinski odbor v Gornji Voličini, župnije Sv. Ruperta. Mnogi so pričakovali premembe in konca nemškutarije. Nekateri dobro misleči so poskusili streti vladarstvo sedanjega štajerčijansko navdahnjenega župana Jožefa Petrič. Ni se jim posrečilo. Bili so preslabo organizirani. Za tri leta, Bog daj srečo! G. Jožef Petrič, župan v Zgornji Voličini, načelnik krajnega šolskega sveta pri Sv. Rupertu, ud in odbornik slovenskega okrajnega zastopa pri Sv. Lenartu, je res čudak. Živi v domišljiji, da je ena izmed glavnih oseb v Slov. goricah. Nastopal je kot pisač ali pa volilni komisar v slovenskih občinskih uradih. Sam pa uraduje nemški. Glavni udarec je mislil dati »Slov. Gospodarju«, kojega naročnik je

---

na potu v Radgono, ko Ferdinand zapove kakor Štajercem tako tudi Ogrom mir in ukaže slavnemu Nikolaju Jurišiču, naj s precejšnjo vojsko gre na Mursko polje in skrbi za red in mir. Tako pride Jurišič v Veržej in dokler je on tam bival, vladal je na obeh straneh Mure mir. V poznejših letih so se enaki prepiri še večkrat ponavljali; mnogokrat je prišlo do krvavih prask, kajti eni so napadali drugega in leto za letom je bilo slišati o medsebojnih ropih in nasilstvih, zlasti so se v tem odlikovali Ogri. Tudi Muro so rivali zdaj sem, zdaj tje, a ker je vlada vedno omahovala, ostalo je vse pri starem. V drugi polovici 16. stoletja so se nemirni duhovi polagoma polegli, Mura pa, razkosana v neštevilne panoge, spominja še danes na nekdanji razdor med Ogri in Štajerci.*)

* * *

Pozneje je Mura včasi sama popravila, kar so bili Ogri po krivici vzeli Štajercem. V neki pritožbi 94 letnega Jurija Pintariča z dne 19. avgusta 1752 beremo, da je Mura pred kakimi 60 leti, torej proti koncu 17. stoletja, spremenila svojo strugo ter vdrla proti ogrski strani in je prebivalcem v Hrastju zapustila veliko naplavljenega in z grmovjem obraslega sveta, ki pa ni bil za nikakšno rabo. Tedaj je oče imenovanega Jurija Pintariča z dvema drugima kmetoma (Kegl in Emberič) v Rihtarovcih izkrčil grmovje ter napravil pašnik. Zato pa so njihove niše s Hraščani vred imele pravico do paše na imenovanem pašniku, kar so jim pa pozneje hoteli vzeti. Gosposka je pa 26. avgusta 1758 imenovanim posestnikom pripoznala pravico do paše.

Tudi v 17. in 18. stoletju so se Štajerci večkrat pritoževali čez Ogre, da so svojevoljno spreminjali meje, zlasti je veliko takih pritožb v veržejskem arhivu zoper belotinske grajščake.

No, dandanes so Štajerci in Ogri bolj mirni sosedje in si ne rivajo Mure sem in tje, zato pa ona sama tem bolj hudomušno menjava svoje korito ter od leta do leta dela ogromno škode zlasti na štajerski strani od Radgone doli do medžimurske meje pri Spodnji Moti.

Pa kakor zgodovina ostro obsoja krivično ravnanje nekdanjih ogrskih grajščakov, tako bo tudi enkrat ostro obsodbo izrekla nad tistimi, ki imajo v Gradcu v rokah deželno premoženje, pa nič ne store za Spodnje Štajersko in puste, da reke in potoki trgajo in poplavljajo naše njive in travnike.

*) Glej Beiträge z. K. st. G. 1888, 92—136. Muchar, VIII., 399.